

ומסקינן: תיקו.

בעי רב פפא: בת (86) אנוסה, דהיינו, שאנס נערה, ונשאה אחר כך כפי שכתוב: "ולו תהיה לאשה", וילדה לו בת, ומת, האם יש לה מזונות מן האחין, או אין לה מזונות?

אליבא דרבי יוסי ברבי יהודה לא תיבעי לך, דאמר שאם מת הבעל, יש לה כתובה מנה מנכסיו, אף שכבר נתן לאבי הנערה מאה כסף לאחר שאנסה, אם כן, ודאי שיש לבת מזונות, שהרי יש לה כל דיני כתובה.

כי תיבעי לך, אליבא דרבנן, דאמרי: יצא כסף קנסה — בכתובתה, ואינו חייב עוד בכתובתה.

מאי?

האם נאמר שכיון דלית לה כתובה, אף תנאי כתובה אין לה, ולכן לית לה לבת מזוני,

או דלמא, דווקא כתובה עצמה אין לה, שהרי טעמא מאי תקנו לה כתובה, כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה! והא לא מצי מפיק לה לאנוסה, כדכתיב: "לא יוכל שלחה כל ימיו", ולכן אין לה כתובה. אבל שאר תנאי כתובה, שלא מחמת טעם זה נתקנו — יש לה,

ומסקינן: תיקו.

בעי רבי אלעזר: בת שניה, דהיינו, שנשא אשה שהיא מנשים שניות, שאסורות מדברי סופרים [ומפורשות במסכת יבמות כא א], שדינה הוא שאין לה כתובה ואין לה מזונות, וילדה לו בת, ומת, האם יש לה מזונות מנכסיו, או שמא — אין לה מזונות?

א-ת וצדדי הספק הם:

האם נאמר שכיון דלית לה לאם כתובה, לית לה לבתה מזוני, שהרי תנאי כתובה הוא,

או דלמא, אמה דעבדא איסורא [שעשתה איסור] — קנסה רבנן שלא תקבל כתובה, אבל איחי, הבת, דלא עבדא איסורא, לא קנסה רבנן?

ומסקינן: תיקו.

בעי רבא: בת ארוסה, דהיינו, שבא על ארוסתו וילדה לו בת, ומת, ויש לו בנים, האם יש לה מזונות, או אין לה מזונות?

וצדדי הספק הם: האם נאמר שכיון דאית לה לארוסה כתובה, וכגון שכתב לה כתובה מן האירוסין⁽⁸⁵⁾, או משום תקנת חכמים שיש לארוסה כתובה, אף שלא כותבין אותה עד שעת נישואין — אית לה לבת מזונות,

או דלמא, כיון דלא תקינו רבנן לכתוב כתובה עד שעת נישואין, אף תנאי כתובה אינם חלים עד שעת הנישואין, ולכן לית לה?

ודאי שיש לה! וכתב, דעל כרחך מוכח מהכא דארוסה יש לה כתובה, ולכן בעינן אם יש לה מזונות או לא.

86. יש לתמוה, אמאי לא בעי באנוסה עצמה, אם יש לה מזונות. תוס'.

לראשון, כיון שאינה נזונת מהם — כמאן דלית ליה דמי, ותקינן לה רבנן משני, או דלמא, משני נמי לית לה. עיי"ש. וע"ע בתוס' ר"ד.

85. כך כתב רש"י. והקשה התוס' ר"ד, אם כן, נחזי היאך כתב לה, ואם נתחייב לה מזונות, הרי

שנינו במשנתינו: את תהא יתבא בביתי וכו'.

אלא משום שהתובעה אינו הגון לה — יש לה מזונות?

תני רב יוסף: ממה שכתוב בכתובה "את תהא יתבא בביתי ומתזנא מנכסי כל ימי מיגר ארמלותך בביתי", "בביתי" פעמיים, מדייקים שבביתי דווקא, שאם היה לאב בית, אין יכולים הבנים לומר לה: לכי לבית אביך, ואנו נזון אותך שם, אלא נותנין לה מדור לפי כבודה בבית שהוריש אביהם.

אמר רב ענן, לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל: אם אמרה האלמנה: איני רוצה לינשא מחמת פלוני בעלי — יש לה מזונות.

אבל אם אמרה שאינה רוצה לינשא מחמת בני אדם שאינן מהוגנין לה — אין לה מזונות.

אבל — ולא בבית⁽⁸⁷⁾, דהיינו, שאם הוריש להם אביהם בקתה⁽⁸⁸⁾, בית צר וקטן, יכולים לומר לה לכי מאצלנו, שהרי "תהא יתבא בביתי" כתוב בכתובה, ולא בבית.

אמר רב חפרא: זינתה בזמן שישיבה אלמנה — אין לה מזונות.

אמר רב יוסף: כיחלה ופירכסה — אין לה מזונות, שגילתה דעתה שלא מחמת כבוד בעלה מתעכבת מלינשא.

אבל מזוני אית לה בבית אביה מנכסי האב. ואין אומרים שכיון שלא מתקיים מה שכתוב בכתובה "תהא יתבא בביתי", לא יתקיים גם מה שכתוב "ומתזנא מנכסי".

מאן דאמר שאם זינתה אין לה מזונות, כל שכן בכיחלה ופירכסה שאין לה מזונות.

מר בר רב אשי אמר: אפילו מזוני נמי לית לה.

אבל מאן דאמר שאם כיחלה ופירכסה אין לה מזונות, אבל זינתה — אית לה מזונות.

מאי טעמא?

ולית הלכתא כמר בר רב אשי.

משום שאומרים שמה שזינתה — היינו משום שיצר אנסה, ולא משום שאין חשוב עליה כבוד בעלה.

אמר רב נחמן אמר שמואל: אלמנה שתבעה להנשא ונתפייסה, כבר אינו נחשב "מיגר אלמנותך", ואין לה עוד מזונות.

ולית הלכתא ככל הני שמעתתא⁽⁸⁹⁾, אלא כי הא דאמר רב יהודה אמר שמואל: התובעת

והוינן בה: הא לא נתפייסה, אף שמה שמתעכבת מלינשא אינו מחמת כבוד בעלה,

88. ולשון "בקתה" — בי עקתא. רש"י.

89. אכולהו שמעתתא קאי — בר מתבעה לינשא, דההוא עדיפא. דאי האי דאמרינן "ככל הני" דוקא הוא, וקאי נמי אתבעה לינשא, א"כ

87. ולפי זה, כשאין להם אלא ביקתה, הרי היא מפסדת, שהרי הם יכולים לגרשה. אבל כשיש להם בתים טובים, הרי היא מרוויחה בזה שכתוב "בביתי", שאז היא משתמשת במדור כדרך שהשתמשה בחיי בעלה, ואינם יכולים להחליף לה לגרוע ממנו. תוס'.

כתובתה בבית דין — אין לה מזונות.

ותמהינן: ולא? והתניא: מכרה כתובתה, ומשכנה כתובתה, עשתה את הקרקע המיוחד לכתובתה אפותיקי לאחר [לבעל חוב שלה] — אין לה מזונות.

משמע, הני איך, במקרים אלו אכן אין לה מזונות, משום שזה נחשב כאילו כבר גבתה את כתובתה. אבל אם רק תובעת כתובתה בבית דין — לא הפסידה מזונות!

ומבארין: הני, בין שעשתה בבית דין, ובין שלא בבית דין, הפסידה מזונות.

אבל תובעת כתובתה, אם תבעה בבית דין — איך, אכן אין לה מזונות. אבל אם תבעה שלא בבית דין — לא.

שנינו במשנתנו: וכך היו אנשי ירושלים וכו'.

אתמר, רב אמר: הלכה כאנשי יהודה.

ושמואל אמר: הלכה כאנשי גליל⁽⁹⁰⁾.

בבל וכל פרוודהא [כרכים הסמוכים לה] נהוג כרב.

נהרדעא וכל פרוודהא נהוג כשמואל.

החיא בת מחוזא [מחוזא מפרוודי בבל היא] דהות נסיבא לבן נהרדעא. אתו לקמיה דרב נחמן. שמעיה לקלה [הבחין רב נחמן בקולה] דבת מחוזא היא. אמר להו: בבל וכל פרוודהא נהוג כרב!

אמרו ליה: והא לנהרדעא נסיבא [הרי היא נשואה לבן נהרדעא]!

אמר להו: אי הכי, הרי נהרדעא וכל פרוודהא נהוג כשמואל!

ועד היבא נחשבת נהרדעא?

עד היבא דפגי קבא דנהרדעא. דהיינו, בכל מקום שמודדים תבואה במידת קב נהרדעא.

איתמר: אלמנה, רב אמר: כשמגבין לה בית דין את הכתובה, שמין את מה שעליה, דהיינו, הבגדים שעליה, בפרעון כתובתה.

ושמואל אמר: אין שמין מה שעליה.

אמר רב חייא בר אבין: וחילופה, דהיינו, נחלקו להיפך — בלקיט. דהיינו, שכיר שגר בבית בעל הבית, וקנה לו בעל הבית בגדים, לדעת שמואל שמין את הבגדים בשכרו, ולדעת רב — אין שמין.

רב כהנא מתני: וכן בלקיט. שאף בלקיט נחלקו רב ושמואל כמחלוקתם באלמנה.

ומנח בה רב סימנא בדבריו: יתמא [לקיט] וארמלתא — שלח ופוק [הפשט בגדיהם — וצא].

אמר רב נחמן: אף על גב דתנן כמתניתין כוותיה דשמואל, בכל זאת הלכתא כוותיה דרב.

דתנן: אחד המקדיש נכסיו, ואחד המעריך

יהא קשיא דשמואל אדשמואל לרב ענן דאמר לעיל: לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל כו'! וכה"ג מצינו גם במס' שבת [ק"מ ע"א], שנקט הש"ס לשון "לית הלכתא ככל הני שמעתתא",

ולאו דווקא הוא. תוס', עיי"ש. 90. פירש ר"ח, דבמקום שיש מנהג — ילכו אחר המנהג. ובמקום שאין מנהג יעשו כשמואל — דהלכתא כוותיה.

את עצמו, ובא הגיזבר ליקח את הנכסים, או שבא לקחת את דמי ערכו של המעריך, אין לו לגיזבר לא בכסות אשתו, ולא בכסות בניו של המקדיש והמעריך, ולא בצבע עצבע המעריך לשמן, דהיינו, בגדים שצבע לשם אשתו ובניו, אף שעדיין לא השתמשו בהם, ולא בסנדלים חדשים שלקח לשמן.

רואים מכאן, שאין שמין את הבגדים שעליה, וכדברי שמואל! אמר ליה רבא לרב נחמן: וכי מאחר דתנן מתניתין כוותיה דשמואל, אמאי הלכתא כוותיה דרב?

אמר ליה: לכאורה — כשמואל רהיטא. כלומר, מרוצת משמעות המשנה — כשמואל היא. אבל כי מעיינת בה — הלכתא כוותיה דרב.

מאי טעמא? כי אקני לה הבעל את הבגדים — אדעתא למיקם קמיה, דהיינו, כל זמן שעומדת תחתיו. אבל אדעתא למשקל ולמיפק [שתקח את הבגדים ותצא] — לא אקני לה. ואין זה דומה למשנה של המקדיש והמעריך.

כלתא דבי בר אלישיב הוה קא תבעה כתובתה מיתמו. הוה קא ממטי להו היתומים לבי דינא [הביאוה היתומים לבית הדין]. אמרי לה: זילא לן מילתא דתיזלי הכי [אין זה כבודנו שתלכי בבגדים אלה].

אתו לקמיה דרבינא, אמר להו: הלכתא כוותיה דרב, דאמר: אלמנה שמין מה שעליה, ואף כאן, שמין מה שלבשה כחלק מתשלום כתובתה.

החוא דאמר להו בצואת שכיב מרע: נדוניא לברת [נתכשיטי הבנות היו דבר קצוב, כך וכך לבושים].

לסוף זל [הוזלה] הנדוניא.

אמר רב אידי בר אבין: פורנא [הרווח] ליתמי, ואין אומרים שצריכין ליתן לה דמי הנדונייה לפי הערך שהיה ביום הצוואה.

החוא דאמר להו ארבע מאה זוזי מן חמרא ב-ד — לברת בנדונייתה.

לסוף אייקר חמרא.

אמר רב יוסף: רווחא ליתמי, ואין אומרים שצריכים ליתן לה יין כשיעור שהיה שוה ביום הצוואה, אלא יתנו לה מדמי מכירת היין ארבע מאות זוז.

קריביה דרבי יוחנן הוה להו איתת אבא דהוה קמפסדה מזוני [שהיתה מרבה לאכול].

אתו לקמיה דרבי יוחנן.

אמר להו: איזילו ואמרו ליה⁽⁹¹⁾ לאבוכון דנייחד לה ארעא בצוואת שכיב מרע ובפני

הדיינים, הכא אין בזה גנאי, כיון שהדבר תלוי בדעתה, אם תרצה לקבל את ייחוד הקרקע. תוס'.

91. אע"ג דלעיל [נב ב] אמרינן שנתחרט רבי יוחנן על מה שנתן עצה, ואמר: עשינו עצמינו כעורכי